

Tjänstemannafieringens följder

Fil.dr, docent Ilkka Levä 19.8.2014

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Humanistinen tiedekunta / Ilkka Levä/
Toimihenkilöistymisen vaikutukset

www.helsinki.fi/yliopisto

12.8.2014 1

Finland i en samhällelig strukturuomvandling

Elinkeinorakenne Suomessa v. 1880-2010

100 %
90 %
80 %
70 %
60 %
50 %
40 %
30 %
20 %
10 %
0 %

1880 1890 1900 1910 1920 1930 1940 1950 1960 1970 1980 1990 2000 2010

■ Muu / tuntematon
■ Palvelut
■ Jalostus
■ Alkutuotanto

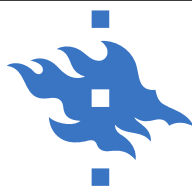

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Humanistinen tiedekunta / Henkilön nimi /
Esityksen nimi

www.helsinki.fi/yliopisto

12.8.2014 2

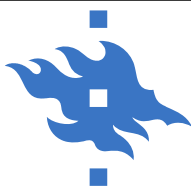
Vad är det att vara en tjänsteman?

- *Tjänst = pavelus, virka, toimi*
- Skillnad i betydelse på svenska och finska
- I Finland är industrialiseringen (och demokratiseringen) ett sent fenomen
- Svårigheterna att lösa torparfrågan och som en följd av detta småbrukarfrågan
- Hör ihop med den samhälleliga strukturförändringen som skedde vid olika tidpunkter i Norden
 - Finland släpade efter = förändringarna senare men snabbare

Tjänstemannabegreppet

- I början förenades begreppet tjänsteman med privata tjänster (affärs- och kontorsassistenter osv. Offentliga tjänstemän = virkamies/tjänsteman
- Togs i bruk i början av 1900-talet, tidigare toimimies, toimitusmies (toimennusmies)
- "Henkilö/Person)" ett nyord av Volmari Kilpinen från "hengestä" 1857
- På 1920-talet producerade man en indelning i kropps- och intellektuellt arbete, enligt kontinental modell (Mannio)
- Förmannaställning och -uppgifter
- Juridiskt språkbruk 1946 (Lag om produktions-komiteer)

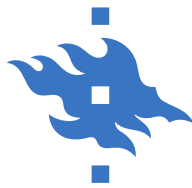
Yrkesklassificering

- I Finland har olika yrken klassificerats sedan 1860-talet
 - Finlands statistiska byrå 1865, Officiell statistik sedan 1879
 - Klassificering av människor sedan 1750-talet (Svenska Tabellverket)
 - Indelning i ägande och inte ägande, egen och självständighet knöts till ägandet
- Den nyaste yrkesklassificeringssystem är från 2010
- Bk -modellen -> "by- och klanhövding" -begreppet
- Tio olika klasser
- Ledare i 51 olika klasser 1, 2 och 3 klass reserverats för experter, kontors- och kundservicearbetstagare i klass 4
- Hierarkibyggnad av frågor och begrepp stöder skapande av betydelser
- Innehåller även en maktdimension och ett ontologiskt påstående om organiseringen av samhället
 - I E. O. Runebergs klassificering 1758 var kvinnans värde $\frac{3}{4}$ av mannens värde

Tjänstemän och medelklassen

- Medelklassen föds "1920-talet" -> industrialisering
- Löntagarskap neutraliserar samhälleliga spänningar, som förenades och förenas med utförande av arbete
- Arbetet naturaliseras (vem låter utföra arbetet? Vilket arbete? Varför arbetar man överhuvudtaget?)
- Intellectuellt arbete ansågs vara opolitiskt
- Det nationella samfundets logik -> Mannen den neutrala referenspunkten i definitionerna, kvinnan enbart en sekundär underkategori
- Intellectuellt arbete förenades med en självsyn som samhällets hjärna och en självbedömning om att det är bättre än kroppsarbete= politisk motsättning, herravälde
 - Kommittén mot Studentöversvämningen 1935 (jmf. den presenterade samhälleliga strukturmöjligheten)
- Å andra sidan representerade man "något nytt" (eller portvakt för teknologisk utveckling) men å andra sidan försvarade man den gamla samhällsmodellen (ståndssamhället som idealmodell)

Löntagarparten

I tjänstemannatidningen beskrevs kvinnan på våren 1962 som "änglalik".

- Arbetsmarknadens avtalssystem efter II världskriget, parterna skapas
- Inkomstpolitiska avtal sedan 1960-talet
- Arbetsgivaren "skapas" -> indelning i offentlig och privat sektor -> avtal om arbetsvillkor (arbetsavtalslagen 1922) lagförändringar på 1960–70 -talet utvidgar lagen till privat- och offentliga tjänstemän
- 1970-talet tjänstemannakvinnornas årtionde
- Trots detta är kvinnans lön ca 80 sent
- Att bevaka könssystemet och lönesystemets varaktighet

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Humanistinen tiedekunta / Henkilön nimi /
Esityksen nimi

www.helsinki.fi/yltiopisto

12.8.2014

7

Förändring av klassificeringen?

- Inga större förändringar i klassificeringen (yrkeskunskapens nivå "skill level" och special kunskande "skill specialization" klassificeringsdimensioner)
- Likväl förekommer erfarenhet av förändring -> ökning av formella och informella krav (s.k. "arbetslivets gömda hitas -system")
- Tjänstemannafiering
- Lönearbetssamhället förvittrar
- 1980-talets vändning: flexibilitet, företagande
- Gränsen mellan offentlig och privat fördunklas -> AKAVA YTN och privata kollektivavtal fr.o.m. början av 1990-talet
- Gränsen mellan tjänsteman och arbetstagare grumlig -> "tvångsföretagare", hyrt arbete (löntagare eller företagare)
- Portfolie -tänkandet vinner terräng -> produktifiera sig själv, livsprojekt möjlighet eller tvång?

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Humanistinen tiedekunta / Henkilön nimi /
Esityksen nimi

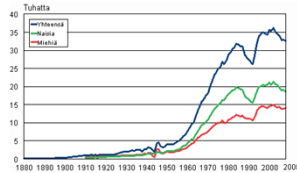
www.helsinki.fi/yltiopisto

12.8.2014

8

Möjliga förklaringar för det hur man upplever detta

- › Tjänstemannaarbetets gräns "läcker"
- › Låginkomsttagare
- › Fattigdom över generationsgränser
- › Antalet arbetslösa ungdomar ("Tatut")
- Kulturell "uppsplittring"
- Inkomstskillnaderna ökar: polarisering, differentiering i olika livsvärldar
- Strukturellt "godkännande" av arbetslösheten (skuld känslor och skammens dynamik)

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Humanistinen tiedekunta / Henkilön nimi /
Esityksen nimi

www.helsinki.fi/yliopisto

12.8.2014

9

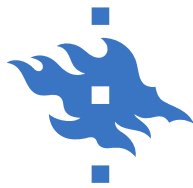
HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Humanistinen tiedekunta / Henkilön nimi /
Esityksen nimi

www.helsinki.fi/yliopisto

12.8.2014

10

Monet kiitokset!

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Humanistinen tiedekunta / Henkilön nimi /
Esityksen nimi

www.helsinki.fi/yliopisto

12.8.2014 11